

Žaidimas gamtoje:
**SURASK
JUOS VISUS!**

- Iki metų pabaigos pabandyk surasti kuo daugiau čia aprašytų rūšių!
- Nufotografuok jas ir įkelk į iNaturalist programėlę!
- Aplenk draugus ir laimėk prizų!

Idėjos autorius ir knygelės sudarytojas

Tomas Pocius

Recenzentė

Dr. Ona Motiejūnaitė

Tekstų autoriai:

Almantas Kulbis, Gediminas Petkus, Tomas Pocius

ISBN (el. knyga) 978-9955-899-11-2

© Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, 2020

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Kas tai per žaidimas?

Ar mėgsti gaudyti pokemonus? Ar žinai, kad mus iš tikrųjų supa keistos, mielos ir paslaptingos organizmų rūšys? Ar nori jas visas surasti ir pažinti?

Jei taip, dalyvauk žaidime – SURASK JUOS VISUS!

Čia rasi šimto įdomių gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą. Jei nori tapti gamtos žinovu, pabandyk kuo daugiau jų surasti. O gal pavyks ir visas! Dauguma šių rūšių gyvena mūsų kaimynystėje, tačiau kai kurios randamos tik miškuose, pievose ar prie vandens telkinio, todėl, jei nori aplenkti savo draugus, reikės pasistengti!

Kokios žaidimo taisyklės?

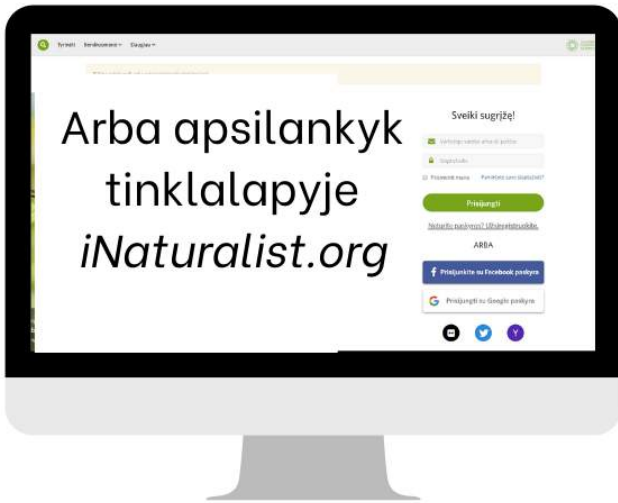
- Atsisiųsk programėlę *iNaturalist*. Telefonas su šia programėle bus tavo pagrindinis gaudymo įrankis.
- Nufotografuok kuo daugiau sąrašė išvardytų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių.
- Įkelk nuotraukas į savo asmeninę *iNaturalist* paskyrą. Būtinai pažymėk fotografavimo vietą ir laiką! Fotografuota turi būti šių metų gegužės–gruodžio mėnesiais.
- Kai kurios rūšys labai dažnos ir lengvai randamos, kitas aptikti pavyksta ne kiekvienam! Sąrašas suskirstytas į 4 kategorijas. Už kiekvieną surastą A lygos rūšį gausi 1 tašką, už B lygos – 2 taškus, už C – 3, o už SUPER lygos rūšis gausi po 10 taškų.
- Tą pačią rūšį galima nufotografuoti daug kartų, tačiau taškus gausi tik vieną kartą. Todėl stenkis rasti kuo daugiau skirtingų rūšių.

- Tinklapyje *iNaturalist.org* stebėk, kaip sekasi žaisti tau ir kitiems.
- Gruodžio 1 d. žaidimas baigsis. O dar po savaitės bus skelbiami nugalėtojai.
- Daugiausia taškų surinkusių žaidėjų laukia prizai.

Kaip naudotis *iNaturalist*?

Pirmiausia į telefoną atsisiųsk nemokamą programėlę *iNaturalist*.

Tada susikurk paskyrą. Savo vartotojo vardą atsiųsk el. pašto adresu tomas.pocius@lmnsc.lt – ir tu jau žaidime!

Kas yra *iNaturalist*?

Tai programėlė, kuri tau padės pažinti gamtą. Nufotografuok gamtoje rastą gyvūną, augalą ar grybą. Įkelk tą nuotrauką į programėlę. Žemėlapyje kuo tiksliau pažymėk radimo vietą. Būtinai pažymėk ir radimo laiką. Tavo stebėjimas bus matomas kitiems programėlės vartotojams, ir jie tau padės atpažinti radinį!

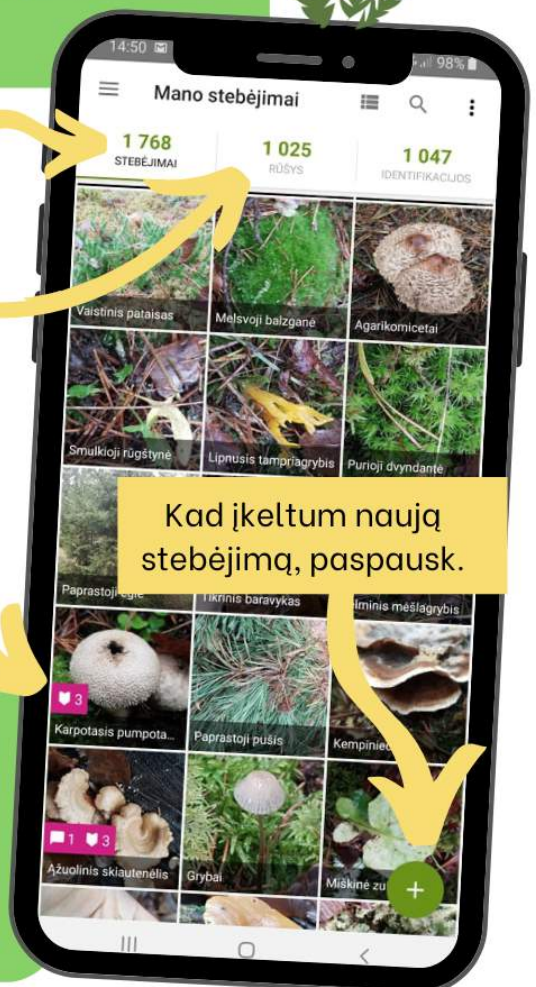
Programėle *iNaturalist* naudotis paprasta. Tačiau, jeigu iškils sunkumų, rašyk prieš tai pateiktu pašto adresu, ir tau padėsime!

Tavo stebėjimų ir surastų rūšių skaičius

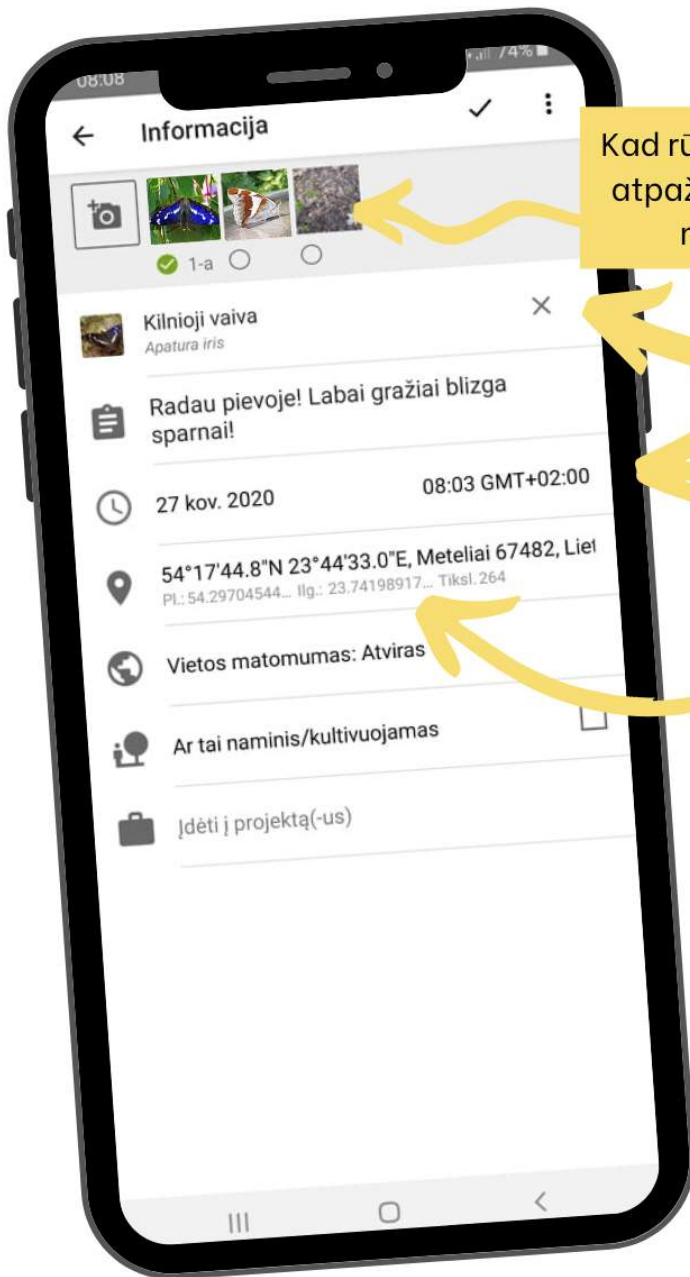
Kažkas pridėjo identifikaciją tavo stebėjimui!

Kad įkeltum naują stebėjimą, paspausk.

Į programėlę *iNaturalist* gali kelti ir į šį žaidimą neįtrauktų rūšių nuotraukas. Nenustok naudotis *iNaturalist* net ir žaidimui pasibaigus! Tai puikus gamtos pažinimo įrankis!

Kaip įkelti savo stebėjimą į iNaturalist?

Kad rūšį būtų lengviau atpažinti, įkelk kelias nuotraukas.

Įvesk rūšies pavadinimą. Jei nežinai, ką nufotografavai, laukelį gali palikti ir tuščią.

Stebėjimo laikas ir data. Įvedama automatiškai.

Stebėjimo vieta. Pažymėk kuo tiksliau. Jei fotografuojant įjungta vietovės paslauga, vieta įvedama automatiškai.

Kompiuterinis algoritmas visada pateikia keletą rūšies variantų, iš kurių paprastai vienas būna teisingas. Tačiau dirbtinis intelektas dar nėra tobulas, todėl geriau palaukti, kol rūšį apibūdinti padės kiti vartotojai.

Programėlė *iNaturalist* išversta į lietuvių kalbą. Jei viską matai angliškai ar kokia kita kalba, telefono nustatymuose pasirink lietuvių kalbą.

Kaip naudotis šia knygele?

Čia rasi šimto Lietuvos gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą. Pabandyk per šiuos metus surasti juos visus! Tikslą įgyvendinti padės knygelėje pateikti trumpi faktai apie kiekvieną organizmą.

Jei nufotografavai šią rūšį, gali pasižymėti.

Lietuviškas rūšies pavadinimas

Rūšies numeris

Lotyniškas rūšies pavadinimas

✓ 001 Blakė kareivėlis
(*Pyrrhocoris apterus*)

Gyvena dideliais būriais ant medžių ar kelmų. Pirmasis vabzdys, kurį pamatysi pavasarį. Pabandyk nufotografuoti besiporuojančias blakes!

Rūšies aprašymas

Papildoma informacija. Toliau rasi kiekvieno simbolio paaiškinimus.

Organizmo nuotrąuka. Pasistenk, kad matytūsi visi svarbūs požymiai!

Simbolių paaiškinimai

Randamas miške arba parke.

Randamas sode ir darže.

Randamas pievoje, aukštoje žolėje.

Pavojingas! Reikėtų pasisaugoti ir neliesti rankomis.

Randamas vandenyje, prie vandens arba ten, kur daug drėgmės.

Kokio didumo gali užaugti.

Randamas gyvenvietėse.

A LYGA!

Tai lengviausiai randamos rūšys. Daugumą aptiksi vaikščiodamas aplink namus ir miestų parkuose. Tačiau, jeigu nori laimėti, reikės nueiti ir prie vandens telkinio, apsilankyti miške bei darže.

Už kiekvieną surastą rūšį gausi 1 tašką!

001

Blakė kareivėlis (*Pyrrhocoris apterus*)

Gyvena dideliais būriais ant medžių ar kelmų. Pirmasis vabzdys, kurį pamatysi pavasarį. Pabandyk nufotografuoti besiporuojančias blakes!

Vynuoginė sraigė (*Helix pomatia*)

002

Į Lietuvą jas atsivežė ir išplatino dvarininkai, jie sraigės augino maistui. Dabar tai viena dažniausių ir pati stambiausia Lietuvoje gyvenanti sraigė.

003

Bitinė sprigė (*Impatiens glandulifera*)

Subrendę vaisiai sprogsa vos prilietus – taip šis augalas išplatina sėklas. Ieškok prie upių ir arti žmonių gyvenamų vietų.

Kovas (*Corvus frugilegus*)

004

Juodas kaip anglis, tik suaugusiųjų snapai smailūs ir pilki. Gyvena žmogaus kaimynystėje, dažnai kolonijomis.

005

Paprastoji lūgnė (*Nuphar lutea*)

Lapai beveik nesiskiria nuo vandens lelijų, tačiau žiedai – geltoni. Fotografuok atsargiai – ten, kur auga lūgnės, gana gilai!

006

Didžioji antis (*Anas platyrhynchos*)

Patelė pilkai ruda, o gaigalas (patinas) ryškesnių spalvų – jo galva žalsvai melsva su baltu žiedu ant kaklo. Pabandyk nufotografuoti porelę!

Spungė (*Aglais io*)

007

Vikšras mėgsta graužti dilgėlės (008) ir apynio (033) lapus. Užaugęs drugys ant sparnų turi akis primenančius raštus.

Didžioji dilgėlė (*Urtica dioica*)

008

Dilgieji plaukeliai, kuriuose yra skruzdžių rūgštis, sukelia nemalonų pojūtį. Gal todėl retas šio augalo nepažįsta. Dilgėlę rasti lengva. Pažink jos naudingąsias savybes!

009

Baltažiedė notrelė (*Lamium album*)

Kartais painiojama su dilgėlėmis, tačiau lengva atskirti iš baltų žiedų, kuriuos apdulkina bitės (o dilgėlių žiedus apdulkina vėjas). Ieškok panamėse ir daržuose!

Paprastoji musmirė (*Amanita muscaria*)

010

Šį grybą pažįsta visi. Bet ar žinai, kad musmirių Lietuvoje yra 18 rūšių? Pažink paprastosios musmirės giminaites. Nespardyk musmirių – jos yra miško puošmena!

011

Uolinis karvelis (*Columba livia*)

Natūralios populiacijos gyvena kalnuose. Mūsų šalyje išplito sulaukėjęs naminis karvelis, jis iškeitė uolas į daugiabučius pastatus.

Širšuolas (*Vespa crabro*)

012

Didžiausia Lietuvos vapsva. Darbininkės būna 2,5 cm ilgio, o motinėlės užauga net iki 3,5 cm ilgio. Gali skaudžiai įgelti – pasisaugok!

013

Paprastoji bitkrėslė (*Tanacetum vulgare*)

Pražysta antroje vasaros pusėje ir žydi iki žiemos. Augalą lengva pažinti iš būdingo kvapo. Auga sąžalynais netoli žmonių būstų, palaukėse.

Sieninė geltonkerpė (*Xanthoria parietina*)

014

Jei vyktų gražiausios kerpės rinkimai, geltonkerpė surinktų daugiausia balsų. Ji yra ir viena dažniausių mūsų kerpių. Nufotografuok jos dauginimosi organus!

015

Baltasis dobilas (*Trifolium repens*)

Dėl šliaužiančių įsišaknijančių stiebų niekada neauga pavieniui. Šią savybę žmonės naudoja įsėdami augalą vejose. Čia nesunkiai jį aptiksi.

016

Paprastasis lazdynas (*Corylus avellana*)

Auga miškuose ir pamiškėse po didesniais medžiais. Sužinok, kokiems vabzdžiams apsigyvenus lazdyno riešute, sakoma, kad jis sukirmijęs!

Kurmis (*Talpa europaea*)

017

Beveik visą gyvenimą praleidžia po žeme, todėl jį pamatyti labai sunku. Tačiau lengva rasti veją, išdarytą kurmiarausiu.

018

Plačialapis švendras (*Typha latifolia*)

Augalą aptiksi vandens telkinių pakrantėse. Pagalvok, kodėl seniau žmonės juos vadino vilko uodegomis? Stebėk, kaip plinta augalo sėklos!

Kolorado vabalas (*Leptinotarsa decemlineata*)

019

Lapgraužis, kurio nemėgsta bulvių augintojai. Gimtinė – Amerika, tačiau dabar sparčiai plinta visame pasaulyje. Išmok pažinti suaugusius vabalus ir jų lervas!

020

Pilkoji varna (*Corvus cornix*)

Sumanus paukštis, kuris tikslams pasiekti moka naudoti įrankius. Vienas dažniausiai pastebimų miesto paukščių.

021

Upinis bebras (*Castor fiber*)

Sunkiai pastebimas dėl slaptos gyvenimo būdo, todėl fotografuoti jo veiklos pėdsakus. Jei pasiseks, aptiksi bebro trobelę.

022

Paprastasis kiškiakopūstis (*Oxalis acetosella*)

Jais galima užkasti lankantis miške. Kiškiakopūstis yra sinoptikas. Prieš darganotą orą augalo lapai susiglaudžia. Įsitink, ar tai tiesa!

023

Miškinė zuiksalotė (*Mycelis muralis*)

Ieškok miškuose, krūmuose, ūksmingose vietose. Sužinok, kiek dar augalų siejami su zuikiais ir kiškiais!

024

Tikrinis baravykas (*Boletus edulis*)

Užduotis rasti baravyką - lengva tik iš pirmo žvilgsnio. Ar gali jį atskirti nuo aitriojo pušynbaravykio, dar vadinamo zuikio baravyku?

025

Paprastasis varnėnas (*Sturnus vulgaris*)

Skraido dideliais debesį primenančiais būriais, kuriuos kartais sudaro tūkstančiai paukščių. Daugiausia maitinasi vabzdžiais, bet kartais nusiaubia ir vaismedžius.

026

Paprastoji pakalnutė (*Convallaria majalis*)

Žydi pavasarį kvapiais žiedais. Rudeniop prinoksta raudonos nuodingos uogos. Turi ilgus šakniastiebius, todėl sudaro didelius sąžalynų plotus.

Valgomoji voveraitė (*Cantharellus cibarius*)

027

Jeį pamatysi vieną grybą, – dairykis! Valgomosios voveraitės neauga po vieną. Išmok atskirti nuo nevalgomos voveraitinės guotelės.

028

Mažalapė liepa (*Tilia cordata*)

Liepą lietuviai sodindavo gimus mergaitei. Mieste jų rasti lengva, o miške tik viena kita. Liepynų pas mus beveik nelikę. Stebėk žiedus lankančias bites!

Pilkoji rupūžė (*Bufo bufo*)

029

Pradėk paiešką nuo daržo – čia jų mėgstama vieta. Įrenk namelį rupūžėms!

030 Septyntaškė boružė (*Coccinella septempunctata*)

Taškų skaičius neparodo jos amžiaus. Visos šios rūšies boružės turi tiek pat taškų nuo pat išsiritimo iš lėliukės. Kokių dar boružių yra Lietuvoje?

B LYGA!

Šios rūšys Lietuvoje nėra retos, tačiau mažiau žinomos arba sunkiau pastebimos. Be to, reikės aplankyti dar daugiau įvairių buveinių!

Už kiekvieną surastą rūšį gausi 2 taškus!

031

Baltasis gandras (*Ciconia ciconia*)

Puikiai pažįstamas Lietuvos nacionalinis paukštis. Pusė Lietuvos gandrų peri ant elektros stulpų! Vakarų Europoje jų mažėja dėl intensyvios žemdirbystės.

Geltonasis žiedvoris (*Misumena vatia*)

032

Aukos užsimaskavęs tyko ant gėlių žiedų. Gali būti įvairių atspalvių. Geltono ieškok ant kiaulpienės, o balto – ant kraujažolės.

033

Paprastasis apynys (*Humulus lupulus*)

Apynį pažinsi iš ilgo, iki 8 m ilgio, laipiojančio stiebo. Augalai dvinamiai: rask moteriškuosius ir vyriškuosius augalus, nufotografuok jų žiedynus!

Paprastoji dreisena (*Dreissena polymorpha*)

034

Kolonijos dreisenų tvirtais siūlais apkimba kietus paviršius (pavyzdžiui: akmenis, kitus moliuskus) ir filtruoja vandenį. Lengva atpažinti iš zebriškai dryžuoto kiauto.

035

Keturlapė vilkauogė (*Paris quadrifolia*)

Jeį ūksmingame miške aptikai augalą su keturiais lapais vienoje plokštumoje ir viena juoda uoga, radai vilkauogę. Neragauk – ji nuodinga!

036

Pievinis snaputis
(*Geranium pratense*)

Pas mus auga daug rūšių snapučių, bet pievinis yra vienas dažniausių ir didžiausių. Stebėk vaisius ir suprasi, kodėl jis pavadintas gandrarnapiu.

Paprastoji voverė
(*Sciurus vulgaris*)

037

Ieškok ten, kur auga spygliuočiai. Lengva rasti veiklos žymes – išlukštentus kankorėžius (tiesa, jais maitinasi ir kiti graužikai, todėl neapsigauk).

038 Obuoliškoji gumbavapsvė
(*Cynips quercusfolii*)

Rudenį ant ąžuolo lapų ieškok šių obuoliukus primenančių išaugų – galų. Viduje vystosi gumbavapsvės lervutė. Jeigu ant išaugos yra apvali skylutė, – vapsva jau subrendo ir išskrido.

Juostelinė skydblakė
(*Graphosoma italicum*)

039

Saulėtą dieną rasi ant skėtinių augalų, pavyzdžiui morkų, žiedynų. Ryškios spalvos įspėja plėšrūnus, kad ji neskani.

040

Uosinė ramalina
(*Ramalina fraxinea*)

Viena stambiausių mūsų kerpių. Auga ne tik ant uosių, bet ir ant daugelio lapuočių medžių. Nerasi tik ten, kur smarkiai užterštas oras.

041

Gauruotasis mėšlagrybis (*Coprinus comatus*)

Ieškok ten, kur ganomi gyvuliai. Pradeda augti rudenį. Grybas auga labai greitai, o po kelių dienų ima gaminti juodą „rašalą“ ir sunyksta.

Paprastoji trūkažolė (*Cichorium intybus*)

042

Mėlyną žiedynų spalvą lengva įsiminti. Augalą rasi arti žmonių būstų. Žydi nuo liepos mėnesio. Ar girdėjai apie cikorijas ir jų kavą?

043

Stirna (*Capreolus capreolus*)

Vienas dažniausiai žmonių pastebimų stambių žinduolių. Turi baltą iš toli matomą pasturgalį, kuriuo, pašiaušusi plaukus, signalizuoja bandai apie pavojų.

Klevinis žvynokas (*Rhytisma acerinum*)

044

Rudenį stebėk klevo lapus. Jei yra stambių juosvų dėmių, galimai pavyko rasti žvynoką. Sužinok, kaip šis grybas dauginasi!

045

Šilinis viržis (*Calluna vulgaris*)

Antroje liepos pusėje žydėti pradėsiantis krūmokšnis. Mėgsta durpynus ir smėlynus. Paragauk viržių medaus!

046

Usninukas (*Vanessa cardui*)

Visai kaip paukščiai – skrenda žiemoti į Afriką. Tačiau gyvena trumpai, todėl migracija trunka kelias kartas. Vadinasi, Lietuvą palikę drugiai patys Afrikos niekada nepamatys.

Pelkinis žinginyš (*Calla palustris*)

047

Aptiksi šlapiose vietose. Nesunku pažinti iš stambių lapų. Pamatęs baltą žiedynlapį, nesuklysk – tai ne žiedas. Augalo žiedai smulkūs. Raudoni vaisiai nuodingi!

048 Siauralapis gaurometis (*Chamaenerion angustifolium*)

Apžiūrėk miško kirtavietes – tikėtina, kad rasi gaurometį. Kodėl vadinamas gauromečiu, sužinosi augalui pradėjus platinti sėklas.

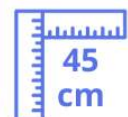
Geltonskruostis žaltys (*Natrix natrix*)

049

Pasakos „Eglė žalčių karalienė“ personažas. Žmogui nepavojingas. Nuo nuodingos angies lengva atskirti iš geltonų „ausyčių“.

050 Trapusis gluodenas (*Anguis fragilis*)

Roplys be kojų, tačiau tai ne gyvatė, o driežas! Vadinamas trapiuoju, nes išgąsdintas gali numesti uodegą. Kol plėšrūnas užsiima vis dar spurdančia uodega, gluodenas išsigelbėja.

051

Vaistinis pataisas (*Lycopodium clavatum*)

Ieškok pušynuose. Augalas neturi žiedų, dauginasi sporomis. Sporos įdomiai atrodo pro mikroskopą. Išmok vaistinį pataisą atskirti nuo pataiso varinčiaus!

Dirvinis vijoklis

(*Convolvulus arvensis*)

052

Daržų, gyvenviečių augalas šviesiai rožiniais žiedais. Ilgas šliaužiantis stiebas ne tik driekiasi žeme, bet kyla aukštyne kitais augalais. Stebėk, kada išsiskleidžia ir užsidaro žiedai!

053

Pilkoji skorpionblakė (*Nepa cinerea*)

Gyvena po vandeniu. Primena skorpioną, bet žmogui nepavojinga. Panirusi po vandeniu medžioja smulkius bestuburius, o kvėpuoja per vamzdelį kūno gale.

Paprastoji veronika

(*Veronica chamaedrys*)

054

Skaisčiai mėlynai žydintis augalas – vienas dažniausių pievose. Lietuvoje daug veronikų rūšių. Pažinęs paprastąją veroniką, imkis kitų!

055

Karklažvirblis (*Passer montanus*)

Patinėlis ant žandų turi juodas dėmes ir rudą kepurėlę, todėl jį lengva atskirti nuo naminio žvirblio, kurio kepurėlė pilka. Jį lengvai rasi kieme ir arti namų.

056

Paprastasis kryžiuotis (*Araneus diadematus*)

Paprastai tupi pačiame savo tinklo viduryje ir laukia, kol smulkus vabzdys į jį įsipainios. Atpažįstamas iš kryžiaus formos rašto ant pilvelio.

Tikroji pintis (*Fomes fomentarius*)

057

Viena dažniausių kempinių, randama dažniausiai ant beržų. Pažinsi iš būdingos kanopos formos. Auga ir ant virtuolių.

058

Kiščio ašarėlės (*Briza media*)

Dažnas pievų augalas, kurį lengvai pažinsi iš karančių „auskarėlių“. Dauginasi ne tik sėklomis, bet ir palaipomis, todėl auga gausiai.

Kėkštas (*Garrulus glandarius*)

059

Pirmasis paukštis, perspėjantis miško gyventojus apie atėjusį žmogų. Sodininkas, slepia medžių sėklas po lapais arba iškasa duobutes. Moka pamėgdžioti kitus paukščius.

060

Šilkažiedė gaisrena (*Silene flos-cuculi*)

Drėgnų pievų augalas. Joms žydint, pievos trumpam nusidažo rožine spalva. Žmonės jas seniau vadino *gegutės abrūsėliais*. Sužinok, kas yra *abrūsai*?

C LYGA!

Surasti visas šias rūšis bus nelengva. Kai kurios jų turi antrininkus, todėl reikės mokytis atskirti rūšis pagal smulkius požymius. Kai kurias rūšis rasi namuose, o kitas toli pelkėje.

Už kiekvieną surastą rūšį gausi 3 taškus!

061

Apskritalapė saulašarė (*Drosera rotundifolia*)

Vienas iš kelių Lietuvos augalų, gebančių maitintis vabzdžiais. Ieškok aukštapelkėse. Augalas smulkus, būk akylas!

Rudagalvis kiras

(*Chroicocephalus ridibundus*)

062

Dažniausia kirų rūšis. Lengva atpažinti iš raudonų kojų ir snapo. Galva ruda, akys su baltu apvaudu. Minta žuvelėmis, bestuburiais ir atliekomis.

063

Smulkiažiedė tūbė (*Verbascum thapsus*)

Stambus augalas aukštu stiebu ir geltonais žiedais. Lapai minkšti ir apaugę plaukeliais. Pačiupinėk! Ar neprimena kiškio ausyčių?

Kilnioji vaiva (*Apatura iris*)

064

Violetinį sparnų blizgesį sukelia sparnus dengiančių žvynelių mikrostruktūra. Pagal šį „dantuką“ baltos juostos išorėje atskirsi nuo puošniosios vaivos, kuri tokio neturi.

065

Geltonasis fuligas (*Fuligo septica*)

Dar vadinamas geltonuoju kleckiu. Ant medžių kelmų ieškok ryškiai geltonų dėmių. Fuligas – gleivūnas, seniau buvo priskiriamas grybams. Geriausiai ieškoti rudenį.

066

Lipnusiis tampriagybis (*Calocera viscosa*)

Išskirtinės išvaizdos grybą rasti bus nelengva. Kita vertus, jis labai dažnas miškuose, todėl prireiks akylumo ir pastabumo.

Šiaurinis baltakrūtis ežys (*Erinaceus roumanicus*)

067

Maitinasi įvairiais bestuburiais. Jei aptinki ežį, neduok jam pieno, nes jis ežiams nuodingas! Sode pastatyk ežiui namą, ir jis sunaikins kenkėjus, pavyzdžiui, šliužus.

068

Paprastasis karklavijas (*Solanum dulcamara*)

Ieškok drėnose vietose. Nufotografuok violetinius žiedus ir nuodingus vaisius. Stebėk panašius karklavijo ir bulvės požymius – jie artimi giminaičiai.

Paprastasis žalčialunkis (*Daphne mezereum*)

069

Pavasarij pažinti lengva iš alyvinių žiedelių. Pabandyk pažinti ir nufotografuoti uogas. Visos augalo dalys labai nuodingos – būk atsargus!

070

Liepinė gyslinė erkė (*Eriophyes tiliae*)

Pačios erkutės tikriausiai nepamatysi. Tačiau ant liepų (028) lapų gali surasti raudonas ragus primenančias išaugas. Jos atsiranda ten, kur šios erkutės vystosi ir geria lapų sultis.

071

Laukys (*Fulica atra*)

Dažnas paukštis vandens telkiniuose – kūdrose, tvenkiniuose, ežeruose. Juodas su baltu snapeliu ir antsnapiu. Plaukioja trūkčiodamas ir tarsi pasistumia kaklu.

Cukrinis žvyninukas (*Lepisma saccharina*)

072

Dar vadinamas sidabrine avižėle. Randamas namuose, kur daugiausia drėgmės, pavyzdžiui, vonios kambaryje. Išlenda iš plyšelių ir naktį šėlsta.

073

Balinis ajeras (*Acorus calamus*)

Manoma, kad augalą į Lietuvą prieš šimtus metų atgabeno totoriai. Ieškok pakrantėse. Lengvai pažinsi iš būdingo kvapo. Rask augalo žiedynus!

Paprastoji poniabudė (*Phallus impudicus*)

074

Grybą pirma užuosi, o rasti bus sunkiau. Orientuokis pagal kvapą. Nufotografuok ant grybo ropinėjančias muses. Sužinok, kaip greitai auga poniabudės!

075

Vaistinis putoklis (*Saponaria officinalis*)

Auga arti žmogaus, panamėse, šlaituose. Išmok iš augalo gauti putas. Daugiausia putoja šaknys. Gal pavyks pasigaminti muilo?

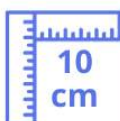

076

Vikrusis driežas (*Lacerta agilis*)

Mėgsta sausose vietose kaitintis saulėje. Driežo nederėtų gaudyti rankomis, nes išsigandęs jis numeta uodegą. Po kurio laiko ataugusi uodega būna trumpesnė ir buka.

Gyvavedis driežas (*Zootoca vivipara*)

077

Taip pavadintas, nes nededa kiaušinių, o atsiveda jau išsiritusius jauniklius. Renkasi drėgnesnes vietas nei vikrusis driežas.

078

Azijinė boružė (*Harmonia axyridis*)

Taškų skaičius – nuo 0 iki 21. Į Europą atvežta naikinti daržų kenkėjams. Pasidomėk, kodėl svetimšalių rūšių introdukcija dažnai sukelia daug keblumų!

Rašytinis brėžis (*Graphis scripta*)

079

Įdėmiai pažvelk į pilkšvas dėmes ant lazdynų kamienų. Jei pamatysi keistus į rašmenis panašius darinius, galimai aptikai vieną dažniausių mūsų kerpių.

080

Geltonasis vilkdalgis (*Iris pseudacorus*)

Pakrantėse auga daug augalų siaurais lapais. Tačiau geltonus stambius žiedus turi tik vilkdalgis. Nufotografuok žydintį augalą!

081

Lelijinis čiuzelis (*Lilioceris lili*)

Apžiūrėk gėlių darželyje augančias lelijas – ant jų lapų ir stiebų dažnai ropinėja raudoni vabalai. Jie turi įdomią savybę – jei paimsi ir sugniauši kumštyje, išgirsi vabalų skleidžiamą cypimą!

Atžalinė gūžtvė

(*Hylocomium splendens*)

082

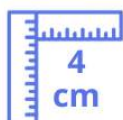
Pušynų (kartais kitų miškų) samana, kasmet užauginanti naują atžalą – „aukštą“. Neretai sudaro patalus miškuose.

083

Šilinė plunksnė (*Ptilium crista-castrensis*)

Dažna miškų samana, primenanti paukščio plunksną. Kilimų ir patalų nesudaro, o grupėmis įsiterpia tarp kitų samanų. Nufotografuok ją ant delno.

Trispyglė dyglė

(*Gasterosteus aculeatus*)

084

Labai maža, bet dažna žuvytė. Taip pavadinta dėl trijų aštrių spyglių prieš nugarinį peleką. Lengviausia nufotografuoti išmestą ant kranto.

085

Paprastasis kadagys (*Juniperus communis*)

Mažiausiai žinomas iš Lietuvos spygliuočių. Stebėk ir nufotografuok vaisius. Rask vyriškuosius ir moteriškuosius kadagius.

086

Blizgančioji gražutė (*Calopteryx splendens*)

Patinėlio kūnas turi metalinį blizgesį, o sparnus puošia plati mėlyna juosta. Skraido lėtai, lengvai, primena drugį. Ieškok prie upių. Išmok atskirti nuo grakščiosios gražutės!

Islandinė kerpena (*Cetraria islandica*)

087

Ieškok pušnyuose, smėlėtose miško aikštelėse. Iš šios kerpės gaminama vaistinė medžiaga. Sužinok, kodėl kerpena vadinama islandine!

088

Vaistinis valerijonas (*Valeriana officinalis*)

Ieškok drėgnose pievose, pakrantėse. Augalo žiedai nekvepia valerijono lašais! Sužinok, kuri augalo dalis vartojama vaistams, ir pauostyk!

Pelkinė vingiorykštė (*Filipendula ulmaria*)

089

Vingiorykštės neauga pavieniui, kartais jų sąžalynai užima didelius plotus. Nufotografuok žydinčias vingiorykštes.

090

Plokščiasis blizgutis (*Ganoderma applanatum*)

Viena dažniausių kempinių. Auga ant išvirtusių medžių, kelmų. Sporos rudos. Joms byrant visas grybas paruduoja. Ant apatinės grybo pusės pagaliuku galima rašyti!

SUPER LYGA!

Tai dydžiu ir spalvomis stebinančių rūšių dešimtukas. Kai kurių pavadinime skamba žodis „paprastasis“, tačiau jos tikrai nėra paprastos! Ne visi gamtininkai yra aptikę visas dešimt rūšių, todėl jos vertos daugiausia taškų!

Už kiekvieną surastą rūšį gausi 10 taškų!

091 Svilikas
(*Coccothraustes coccothraustes*)

Kai lesyklėlėje pasirodo svilikas, smulkesni paukščiai pagarbiai užleidžia jam vietą. Storu snapu sugeba gliaudyti vyšnių kauliukus.

Paprastasis vapsvavoris
(*Argiope bruennichi*)

092

Seniau buvęs retenybė, bet dėl klimato kaitos Lietuvoje nuolatinis tapęs įspūdingas voras. Atkreipk dėmesį į tinklą – jame pamatysi zigzagines verpalų juostas.

093 Paprastasis kurklys
(*Gryllotalpa gryllotalpa*)

Rausia žemę kaip kormis (017). Gali aptikti darže, kur graužia augalų šaknis. Vienintelis gyvūnas šiame sąraše, kuris puikiai moka raustis po žeme, skristi, ropoti ir net plaukti!

Dvilapė blandis
(*Platanthera bifolia*)

094

Vienas dažniausių Lietuvos gegužraibinių augalų. leškok pievose, pamiškėse. Lengva rasti vakarais – naktimis augalas maloniai kvepia. Pauostyk, tačiau neskink!

095 Paprastasis ausiadyglis
(*Auriscalpium vulgare*)

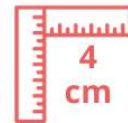
Dažnas Lietuvoje, tačiau pastebėti sunku dėl mažumo. Grybo kotas auga šone, o ne kepurėlės viduryje. Savitas ir grybo gyvenimas: jis auga ant senų pušies kankorėžių, juos skaidydamas.

096

Vabalas raganosis (*Oryctes nasicornis*)

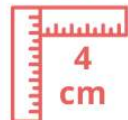
Rasi arti žmonių, neretai aptinkamas yrančioje medienoje, mulčyje, pjuvenose. Vabalą lengva pažinti, tačiau ragą turi tik patinas. Suaugęs vabalas nebesimaitina.

Paprastasis tritonas (*Lissotriton vulgaris*)

097

Varliagyvis, itin įdomus tuoktuvių metu, kai patino pilvas tampa oranžinis, o ant nugaros užauga dantyta skiauterė. Vasaros viduryje lipa į sausumą, čia žiemoja.

098

Muskusinis kvapūnas (*Aromia moschata*)

Taip pavadintas, nes iš tikrųjų kvepia muskusu. Ar žinai, kas yra muskusas? Ieškok ant gėlių žiedų. Nenustebk, jei pagautas į rankas pradės cypiti!

Didysis kukurdvelkis (*Calvatia gigantea*)

099

Įspūdingas kamuolio formos ir dydžio grybas, aptinkamas soduose, kartais vejose. Stebėk grybą, iki jis pradės barstyti sporas. Lietuvoje apyretis.

100

Šeirys (*Nymphalis antiopa*)

Nedažnas, bet lengvai pažįstamas drugys. Dėl tamsios spalvos kai kuriomis kalbomis drugio vardas siejamas su gedulu.

Kaip sužinoti, ar tapai nugalėtoju?

iNaturalist projekte SURASK JUOS VISUS stebėk savo ir kitų pasiekimus.

<https://www.inaturalist.org/projects/SURASK-JUOS-VISUS>

Taip pat sek naujienas *Facebook*'o puslapyje „LMNŠC Gamtinio ir ekologinio ugdymo skyrius“.

Metų pabaigoje paaiškės daugiausia taškų surinkę nugalėtojai. Su jais bus susisiepta asmeniškai.

Net jei nepavyks laimėti, gamtoje praleisto laiko nesigaili niekas!

Ilustracijos www.inaturalist.org

Nuotraukų autoriai:

Almantas Kulbis, Gediminas Petkus, Tomas Pocius ir:

AfroBrazilian / CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nymphalis_antiope_02.JPG

Karol Głębki / CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Erinaceus_roumanicus_at_night.JPG#/media/Attēls:Erinaceus_roumanicus_at_night.JPG

Bernd Haynold / CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Briza_media_030606.jpg#/media/Tiedosto:Briza_media_030606.jpg

Jörg Hempel / CC BY-SA 3.0,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=6559115>

JaySo83 / CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stickleback_Gasterosteus_aculeatus.jpg#/media/File:Stickleback_Gasterosteus_aculeatus.jpg

Lip Kee / CC BY-SA 2.0,

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Banded_Demoiselle_\(Calopteryx_splendens\)__-_Flickr_-_Lip_Kee.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Banded_Demoiselle_(Calopteryx_splendens)__-_Flickr_-_Lip_Kee.jpg)

Martina Lion / CC BY-SA 3.0,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=54234981>

Urmaz Ojango / CC BY-SA 2.0,

<https://www.flickr.com/photos/urmaso/5708192206>

Kristian Peters / CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Argiope_bruennichi.jpeg?uselang=de

Siga / CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Oryctes_nasicornis_front.jpg

Tintazul / CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chroicocephalus_ridibundus_1st_winter.jpg

Andreas Trepte / CC BY-SA 2.5,

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Asian_lady_beetle-\(Harmonia-axyridis\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Asian_lady_beetle-(Harmonia-axyridis).jpg)

H. Zell / CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Drosera_rotundifolia_002.JPG

Ši knygelė priklauso

Įrašyk savo vardą

